

B080

5. 10. 88

Om Koldinghusrestaureringen og de manglende tårne.

Efter den omfattende brand i 1808 henlå Koldinghus længe som ruin.

Sidst i 1800-tallet udførtes visse beskyttelsesarbejder, som i begyndelsen af 1900-tallet efterfulgtes af restaureringsarbejder i nordfløjen og vestfløjen, herunder genopbygning af Kæmpetårnet.

Med 2^a verdenskrig gik genopbygningen af Koldinghus i stå. Slottet fremtrådte fra da af og til den nu igangværende restaurering delvis genopbygget og delvis som ruin.

Den restaureringsmetode, der hidtil var benyttet, baseredes på den traditionelle "rekonstruktionstanke".

Da vi fik opgaven overdraget i 1972 og lærte bygningen at kende, fandt vi det imidlertid tvivlsomt at gå videre i samme spor.

Studier af murværket viste os, at Koldinghus fremtrådte som en meget kompleks historisk bygning, idet bygningsanlægget var blevet til gennem århundreders forskellige stilarter, gotik, renaissance, barok, der sammen med branden og ruinperioden nu udgjorde det faktiske Koldinghus. Alle historiske perioder fandt vi derfor indgik som væsentlige bestanddele i slottets historiske liv og dermed bygningens historiske identitet. Dette gjorde således også de karakterfulde ruinrester.

Vi fandt det derfor nødvendigt at finde frem til et restaureringsprincip, som sikrer, at Koldinghus efter restaureringens afslutning vil fremstå som en historisk bygning med bevarelse af alle de dele, der betinger dette.

Opgaven blev at udføre en "konstruktion", der beskytter slottet og samtidig gør bygningen egnet til at rumme de påtænkte funktioner, hvor museum er det primære.

Kort sagt går restaureringsprincippet ud på at lade ruinemurene urørte ved at indplacere en ny søjlekonstruktion til bæring af de nye etagedæk og tage. Det store hul i sydfacaden er lukket med en let trævæg.

Dagslysets indfald gennem vinduerne og dets reflektering fra de 2 store hovedsøjlers pyramidekapitæler skaber her ved i "ruinsalen" en tydelig illustration af slottets ruinperiode, idet ruintoppene med deres grønne vækster indvendig tegner sig på baggrund af væggenes hvide træflader. Ruinen indgår således på lige fod med de andre historiske perioder i slottets dramatiske- og historiske fremtoning.

Koldinghus havde i slotsgården ikke mindre end 5 tårne, alle opført af Chr. IV som trappeadgange til slottets forskellige fløje med boliger, sale m.m.

Om tårnene skal bemærkes følgende:

1. Kronprinsens tårn er placeret i hjørnet mellem syd- og vestfløj.

Tårnet blev i 30'erne fornyet med en vindeltrappe af jernbeton.

Tårnets afslutning foroven har været en balustradekranset flad terrasse. Balustraden eksisterer ikke mere. Tårnet er midlertidigt afdækket med brædder og pap.

Det er hensigten af skabe et nyt dæk og en ny balustrade af murværk eller støbejern. Endvidere skal resten af Chr. IV's portal nederst i tårnet beskyttes med et let tag og en ny dør isættes.

2. Trompetertårnet er placeret i hjørnet mellem vest- og nordfløjen.

Også dette tårn har mistet sin oprindelige afslutning, en flad terrasse kranset af sandstensbalustre. Tårnet er midlertidigt overdækket af en flad træbeklædning med pap. Den indvendige vindeltrappe af træ stammer fra Det Kgl. Bibliotek i København og opsattes på Koldinghus 1910.

Det er hensigten at skabe en ny afdækning med en ny balustrade af tegl eller støbejern. Endvidere påregnes et beskyttende tag over portalresterne, en ny dør og vindfang isættes.

3. Klokketårnet er placeret midt på nordfløjen.

Tårnet har mistet spiret. Uret er fjernet og sidder på Haraldskær herregård.

En ny vindeltrappe af jernbeton indbyggedes i 1954 - 55.

Det er hensigten at give tårnet en ny top af glas.

Hvis ikke det lykkes at generhverve det gamle ur, tænkes et nyt sat op.

Portalresterne beskyttes af et let tag, og en dør isættes.

4. Dronningens tårn

Af det oprindelige Dronningens tårn i slotsgårdens hjørne mellem nord- og østfløjen eksisterer kun fundamentrester.

Imidlertid ses på murhjørnets facader betydelige og vigtige rester og spor af tårnet, dets vindeltrappe og dets døre ind til etagerne. Endvidere udgør murværket her et synligt, letaflæseligt og særdeles værdifuldt stykke murværk, der på mangfoldige måder fortæller om slottets bygningshistoriske forløb, hvor ikke mindst ombygningen fra renaissancestil til barok, som Fr. IV lod udføre, er spændende.

Det er hensigten at opføre et helt nyt Dronningens tårn, som ved sin udformning beskytter det interessante murværk

mod klimatisk nedbrydning, og ved sin friholdelse af murfladerne og sine gennemskinnelige og gennemsigtige glas- og stålvægge lader lyset slippe ind, så murværket klart kan ses og studeres og også udefra virke forjættende. Tårnets facader forsynes med jalousier af støbejern eller bly, som hindrer spejlreflekser fra sol og lyse skyer, medens glastoppen og siderne langs murværket indlader dagslyset optimalt på ruinmurværket.

5. Kongens tårn, midt på sydfløjen, var adgangstårn til kongens bolig. Dette tårns istandsættelse er, som det eneste af tårnene, indeholdt i det nuværende budget.

6. Frontespice

Udover tårnene hører det til slottets ydre at få udført en frontespice over portindgangen i østfacaden. Der har været en sådan. Det vil såvel af arkitektoniske som funktionsmæssige grunde (indhejsningskvist til magasinerne på loftet) være ønskeligt, at frontespicen udføres.

7. Bislag

Over nedgangene fra slotsgården til kældrene er der i dag nogle tunge, uhåndterlige og upraktiske lemme.

I nordfløjens kælder tænkes installeret cafeteria, køkken og toiletter.

I nordfløjen findes den seværdige fangekælder.

Det er hensigten at bygge beskyttende overdækninger, bislag over kældernedgangene og forbedre trappeforholdene her.

De nævnte tårne udgør tillige med de øvrige omtalte tilføjelser meget vigtige og vægtige elementer med hensyn til at give Koldinghus et exteriør, der får karakter af slot og tillige bibringer beskueren et indlysende indtryk af noget spændende, der vil engagere ved nærmere beskuelse.

Aarhus, den 5. oktober 1988

Johannes Exner

Professor, arkitekt m.a.a.